

Fundația Europeană pentru
Îmbunătățirea Condițiilor
de Muncă și Viață

Relațiile industriale și durabilitatea: rolul partenerilor sociali în tranziția către o economie ecologică

> rezumat <

„Există motive imperioase pentru a regândi în întregime modelul convențional de progres economic (...) Este necesară o economie care poate garanta creșterea și dezvoltarea în timp ce îmbunătățește bunăstarea oamenilor, oferă locuri de muncă decente, reduce inegalitățile, soluționează problema sărăciei și păstrează capitalul natural de care depindem cu toții. O asemenea economie – ecologică – oferă un mod eficace de promovare a dezvoltării durabile, de eliminare a sărăciei și de abordare a provocărilor emergente și a lacunelor existente în implementare.”

Comunicarea Comisiei Europene, Rio+20: Către economia ecologică și o mai bună guvernare, COM (2011) 363 final

Ecologizarea economiei – contextul politicilor europene

Un aspect din ce în ce mai important al elaborării de politici la nivelul UE este cel al „ecologizării” economiei, având în vedere nevoia urgentă de atenuare a schimbărilor climatice și de adaptare la acestea. Ecologizarea economiei înseamnă produse și servicii obținute cu un consum mai mic de energie, mai puțină materie primă și cu emisii scăzute de dioxid de carbon. Acest principiu se aplică tuturor activităților economice din toate sectoarele și include, de asemenea, lucrătorii și consumatorii.

Totuși, ecologizarea economiei – la fel ca orice formă de modificare tehnologică – va determina în mod evident o varietate de schimbări ale economiei în ansamblu și ale anumitor industrii în special și va avea un impact asupra piețelor muncii. Noi locuri de muncă vor fi create în timp ce altele vor dispărea, iar specificul și competențele necesare multor locuri de muncă existente se vor schimba. În plus, deoarece noile locuri de muncă nu vor apărea (neapărat) acolo unde alte locuri de muncă vor dispărea, acest proces de schimbare poate însemna și o „reșezare” a oportunităților de ocupare a forței de muncă pentru persoane, întreprinderi, sectoare, regiuni și țări în ansamblu.

Pentru a începe și promova un proces de ecologizare, guvernele trebuie să joace un rol important în stimularea trecerii la tehnologii „curate” și la forme de muncă, organizare a muncii și consum mai favorabile mediului (toate acestea putând inițial să însemne costuri mai ridicate).

În statele membre există din ce în ce mai multe inițiative politice care au ca scop atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la consecințele acestora, sub impulsul

pachetului privind clima și energia adoptat de Comisia Europeană. O parte esențială a acestuia este reprezentată de obiectivele „20-20-20”.

Așa cum arată în mod clar site-ul Comisiei Europene, acestea specifică trei obiective principale:

- reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în UE cu cel puțin 20% față de nivelurile din 1990;
- generarea a cel puțin 20% din necesarul de energie al UE din surse regenerabile;
- reducerea cu 20% a utilizării energiei primare comparativ cu nivelurile proiectate, prin îmbunătățirea eficienței energetice. (site-ul „Combaterea schimbărilor climatice” al Comisiei Europene)

Aceste obiective creează contextul mai larg al politicilor, iar unele propuneri sunt prevăzute pentru planuri de acțiune în domenii relevante de politică – de exemplu, lansarea în septembrie 2010 a unei propuneri privind primul plan european pentru crearea de locuri de muncă în sectoare „ecologice” și pentru ecologizarea economiei și a pieței muncii.

În măsura în care locurile de muncă, sarcinile de lucru și condițiile de muncă vor fi afectate de tranziția către o economie ecologică, dialogul social reprezintă un instrument important în cadrul procesului, datorită potențialului său de a duce la rezultate reciproc avantajoase în contextul unui potențial conflict. Pentru Comisia Europeană, dialogul social este un factor esențial în cadrul procesului, deoarece poate contribui la garantarea sprijinului pentru tranziția la o politică industrială mai favorabilă mediului. Ca să reușească, ideea politică și economică de ecologizare a economiei europene trebuie să cuprindă ambii parteneri sociali, angajatorii și sindicatele. Ambele părți au interesul ca

Principalele constatări

Tabelul 1: Bune practici în privința ecologizării economiei

Inițiativa	Tipul de inițiativă și obiectivul	Instrumente
<p>Regatul Unit</p> <p>Locuri de muncă ecologice</p> <p>Nivel național, Aplicare la locul de muncă</p> <p>Lansare: jumătatea anului 2006</p>	<p>Principiul de bază al acestui proiect este că fiecare loc de muncă poate fi transformat într-un loc de muncă ecologic și poate contribui la protejerea sau îmbunătățirea mediului.</p> <p>Obiective:</p> <ul style="list-style-type: none"> • întărirea capacității de a aborda aspecte privind schimbările climatice la locul de muncă; • asigurarea bunelor practici în activitățile de mediu de la locul de muncă; • introducerea formării în materie de mediu pentru reprezentanții pe probleme ecologice la locul de muncă; • creșterea gradului de conștientizare; • stimularea participării forței de muncă 	<p>La locul de muncă: atât lucrătorii, cât și conducerea cooperează pentru a realiza economii de energie și a reduce impactul locului de muncă asupra mediului.</p>
<p>Germania</p> <p>Eficiența utilizării resurselor în rețea</p> <p>Aplicare la nivel transsectorial și la nivelul locurilor de muncă</p> <p>Lansare: martie 2007</p>	<p>Acest proiect încearcă să stabilească o legătură între obiectivul ecologic de stimulare a eficienței utilizării resurselor în sectoarele mari consumatoare de resurse și obiectivul social al păstrării locurilor de muncă.</p>	<p>Inițiative de formare la locul de muncă, conferințe și ateliere, dialog social la nivel sectorial</p>
<p>Franța</p> <p>Agenții comune înregistrate de colectare (OPCA)</p> <p>Aplicare la nivel sectorial</p> <p>Lansare: 2008</p>	<p>Pentru a asigura un nivel de competențe în privința noilor tehnologii ecologice în rândul angajaților din sectorul construcțiilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • În cadrul sistemului OPCA, partenerii sociali la nivel sectorial gestionează în comun nevoile de formare din sector. OPCA colectează fonduri de la întreprinderi pentru a finanța programe de formare privind aspecte de mediu pentru lucrători (o taxă obligatorie în Franța), OPCA luând deciziile cu privire la utilizarea fondurilor. • Un sistem de formare din industria construcțiilor gestionat în comun de partenerii sociali
<p>România</p> <p>Euroeneff</p> <p>Aplicare la nivel sectorial</p> <p>Lansare: octombrie 2008</p>	<p>Euroeneff este o inițiativă transnațională dedicată formării forței de muncă din sectorul construcțiilor cu privire la tehnologiile eficiente energetice.</p> <p>Această inițiativă vizează elaborarea unui ghid multimedia pentru eficiență energetică în renovarea clădirilor dedicat formatorilor și cadrelor didactice din școlile profesionale și îmbunătățirea competențelor profesionale ale forței de muncă, mărind astfel competitivitatea sectorului.</p>	<p>Un ghid multimedia disponibil online privind eficiența energetică a clădirilor; difuzarea bunelor practici europene cu privire la utilizarea tehnologiilor ecologice (pentru renovarea clădirilor, utilizarea materialelor, îmbunătățirea proprietăților izolante și cerințele privind sănătatea și securitatea lucrătorilor)</p>
<p>Belgia</p> <p>Ecocecuri</p> <p>Negociere la nivel național – aplicare la nivel de angajat</p> <p>Lansare: iulie 2009</p>	<p>Inițiativa are ca scop mărirea puterii de cumpărare a angajaților, concomitent cu promovarea achiziționării de produse ecologice și, indirect, stimularea ocupării forței de muncă pe termen mai lung. Ecocecurile fac parte dintr-un sistem de stimulare a transferului avantajelor sociale către lucrători în cadrul politicii de remunerare și salarizare.</p>	<p>Ecocecurile sunt cupoane de cumpărare pentru anumite produse de consum durabile și favorabile mediului (considerate „ecologice”) care sunt oferite angajaților de către angajator și sunt scutite de contribuții la sistemul de securitate socială.</p> <p>Ecocecurile sunt prevăzute în Acordul colectiv nr. 98 din 20 februarie 2009 încheiat în cadrul Consiliului Național al Muncii.</p>

Exemple de rezultate	Principalul inițiator/alți actori	Finanțare
Comitete ecologice comune conducere-sindicate cu acorduri cadru care stabilesc obiective practice pentru a realiza economii de energie și a reduce impactul locului de muncă asupra mediului.	Principalul inițiator: Congresul Sindicatelor (TUC) Întreprinderi, syndicate și reprezentanți ai angajaților	Colectarea de fonduri de la membrii sindicatelor sau Fondul de modernizare a sindicatelor
Un rezultat esențial este dialogul sectorial bazat pe parteneriate sociale în industria aluminiului și lansarea proiectului de formare „Eficiența utilizării resurselor în cadrul întreprinderii”; acesta reprezintă o încercare de formare a membrilor Comitetului de întreprindere și a angajaților în sensul identificării și punerii în aplicare a modalităților de îmbunătățire a eficienței energetice.	IG Metall (sindicat) și Ministerul Federal al Mediului Asociații patronale sectoriale, cercetători, întreprinderi și comitete de întreprinderi	Ministerul Mediului (BMU) și întreprinderile participante
	Agenția comună înregistrată de colectare de fonduri pentru formare pentru industria construcțiilor Organizarea comună a partenerilor sociali	Finanțarea formării de către întreprinderi este obligatorie în Franța.
	CMC – organizație comună a partenerilor sociali din sectorul construcțiilor din România Proiect european condus de Camera de Comerț din Bulgaria, împreună cu parteneri din România, Spania și Țările de Jos	Prin programul Leonardo da Vinci al UE
	Consiliul Național al Muncii (CNT) – organism comun Actori pentru continuarea punerii în aplicare: întreprinderi și angajați	Deduceri de impozite și creștere netă a salariilor lucrătorilor belgieni; o creștere a salariului anual

rezultatul să fie bun: pentru angajatori, tranziția către o economie ecologică prezintă oportunități comerciale; pentru sindicate, motivul principal al participării este menținerea ocupării forței de muncă și a bunelor condiții de muncă în tranziția către o economie ecologică.

La nivel național, aproape toate statele membre au dezvoltat strategii de dezvoltare durabilă, iar mai multe țări au creat organisme, instituții sau structuri – unele dintre ele tripartite – pentru a gestiona aspectele ecologice și pentru a transforma economia într-o formă mai durabilă. În ultimii zece ani, partenerii sociali iau din ce în ce mai în serios protecția mediului. Partenerii sociali din majoritatea statelor membre sunt în prezent implicați activ în abordarea aspectelor ecologice și în promovarea politicilor ecologice, dar în măsuri diferite.

Cercetarea pe scurt

Cercetarea Eurofound vizează să ofere partenerilor sociali exemple de modalități în care poate fi sprijinită tranziția către o economie ecologică, prin studierea exemplilor de bune practici ale partenerilor sociali implicați în diferite state membre, în diferite contexte ale relațiilor industriale, la diferite niveluri de implicare. Unul dintre principalele criterii pentru selectarea unei întreprinderi spre a constitui un caz în prezenta cercetare a fost ca partenerii sociali să aibă un rol activ în aplicarea măsurii. Alte criterii au fost răspândirea geografică a tipurilor de inițiative, inovarea în privința punerii în aplicare și potențiala transferabilitate a inițiativelor. Proiectele sunt încă recente, la începutul anului 2011 majoritatea lor fiind într-o primă fază pilot. Prin urmare, nu au fost evaluate pe larg.

Bunele practici arată cât de largă poate fi gama de măsuri pentru ecologizarea economiei. Acestea diferă în ceea ce privește obiectivele, structura, nivelul de punere în aplicare și finanțarea. De exemplu, proiectul pentru eficiența utilizării resurselor în rețea din Germania, cofinanțat de Ministerul Mediului și sindicatul IG Metall, a creat un cadru care a dus la un parteneriat sectorial în industria aluminiului. Proiectul pentru locuri de muncă ecologice din Regatul Unit urmează o abordare diferită, pe baza unui parteneriat voluntar între sindicate și angajatori, dispunând doar de surse financiare foarte limitate. Sistemul de ecocecuri din Belgia încearcă să valorifice deciziile consumatorilor, creând o legătură între acestea și acordul între partenerii sociali (introducerea cupoanelor a fost stipulată într-un contract colectiv negociat de un organism instituționalizat de dialog social).

Aceste inițiative arată posibilitățile pe care partenerii sociali le au la dispoziție pentru a crea proiecte și campanii pentru sprijinirea unei economii mai durabile. În mod evident, proiectele trebuie să fie adaptate la sistemul de relații industriale al fiecărei țări și la dezbateră națională privind ecologizarea economiei. După cum arată exemplele, nivelul punerii în aplicare variază mult, de la nivelul individual în Belgia la nivelul sectorial în România și Franța, până la nivelul național în Germania. Ce trebuie reținut este că sistemele de relații industriale diferă foarte mult între statele membre. În Belgia și în Germania sunt sectoriale și regionale, în Franța tind să fie foarte centralizate, iar în Regatul Unit descentralizate și destul de conflictuale.

Încercarea de a obține avantaje pentru toți partenerii și pentru mediu

„Reducerea utilizării resurselor este mai avantajoasă decât reducerea utilizării oamenilor”: această declarație a unei părți interesate din Germania exprimă modul în care obiectivele de mediu și cele sociale se pot susține reciproc. Cooperarea partenerilor sociali este mai probabilă în domeniul protecției mediului – fiind un demers în cea mai mare măsură voluntar – dacă rezultatul reciproc avantajos este vizibil pentru toate părțile implicate. De exemplu, partenerii sociali au cooperat în cadrul agențiilor comune înregistrate de colectare de fonduri pentru educație OPCA din Franța și în cadrul planului de formare Euroneff din Franța și România, pentru a evita deficiențele de competențe. Dacă nu s-ar fi organizat cursurile de formare, angajatorii ar fi fost afectați de lipsa de lucrători calificați, iar angajații ar fi fost afectați de lipsa calificărilor pentru creșterea capacității de inserție profesională. Proiectele privind locurile de muncă ecologice din Regatul Unit, au reprezentat în același timp o încercare și de a proteja mediul și de a realiza economii de costuri care au contribuit la păstrarea locurilor de muncă în întreprinderile care participat la proiect. În Belgia, sistemul ecocecurilor a oferit beneficii în ceea ce privește veniturile pentru angajați. În Germania, proiectul privind eficiența utilizării resurselor în rețea s-a bazat pe cooperarea între asociații pentru încurajarea schimburilor de informații între întreprinderi; aceasta a dus la economii de costuri pentru păstrarea locurilor de muncă, stimulând în același timp capacitatea lucrătorilor de a-și exercita aprecierea și competențele prin identificarea de modalități de îmbunătățire a eficienței energetice.

Pozițiile și inițiativele sindicatelor

În cele cinci țări analizate implicarea sindicatelor în aspectele legate de mediu – în special în privința schimbărilor climatice – a crescut considerabil în ultimii ani. Sindicatele solicită să fie luate în considerare ca actori politici și sunt, în opinia lor, parteneri cu drepturi depline în procesul de ecologizare. În rândul sindicatelor, nu s-au observat conflicte între interesele sociale și cele ecologice. Acest aspect poate fi atribuit faptului că ceea ce se propune la scară mai mare este ecologizarea economiei în ansamblu, ceea ce nu duce la concurență între locurile de muncă individuale și nu reprezintă o amenințare pentru apartenența sindicală (care este concentrată în sectoarele industriale mai vechi și tradiționale).

Sindicatele sunt organizate la nivel național, sectorial, la nivel de întreprindere sau individual și există în sisteme diferite de relații industriale și cadre juridice. Sindicatele sunt active în economie în mai multe moduri :

- participarea la dezbateri politice pe teme ecologice la nivel bilateral sau multilateral cu statul sau cu angajații și asociațiile patronale;
- elaborarea de publicații care abordează direct probleme ecologice;
- organizarea de cursuri de formare pentru competențe ecologice dedicate angajaților sau reprezentanților angajaților;
- organizarea de moduri în care angajații pot proiecta locuri de muncă favorabile mediului, îmbunătățind astfel implicarea lucrătorilor și preocuparea acestora față de temele ecologice.

Tabelul 2: Structuri ale dialogului social și ecologizarea economiei

Țara	Sistemul de relații industriale	Structuri ale dialogului social pentru aspecte ecologice
<p>Regatul Unit</p>	<p>Relații de multe ori conflictuale între partenerii sociali; relațiile industriale sunt puțin reglementate.</p> <p>Mișcarea sindicală din Regatul Unit este formată dintr-o mulțime de sindicate cu diverse origini și structuri, ceea ce îngreunează punerea în aplicare a acțiunilor comune.</p>	<p>Discuția este caracterizată de un context economic neoliberal care pune accentul pe voluntarism.</p> <p>Ministrul pentru responsabilitatea socială a întreprinderilor, primul de acest fel din lume, va oferi orientări și va sprijini bunele practici</p> <p>Guvernul a creat în 1998 un Comitet consultativ privind dezvoltarea durabilă a sindicatelor (TUSDAC) pentru a contribui la susținerea procesului politicii guvernamentale pentru dezvoltare durabilă</p> <p>Guvernul a inițiat un „Forum pentru tranziția corectă” în iulie 2009 (cu implicarea partenerilor sociali) pentru consiliere privind tranziția socială către un viitor cu un consum scăzut de dioxid de carbon. Acest forum a fost închis în 2010, dar este înlocuit de un nou organism tripartit, Consiliul pentru o Economie Ecologică.</p> <p>Personalul selectat în cadrul întreprinderilor – reprezentanți pe probleme ecologice – are responsabilitatea de a ajuta întreprinderile să reducă emisiile de dioxid de carbon.</p>
<p>Germania</p>	<p>Structuri consacrate de codeterminare și dialog social; guvernul consideră că este important ca grupurile de interese economice să participe la procesul politic, ceea ce determină implicarea partenerilor în numeroase procese de decizie.</p> <p>Legea privind Comitetul de întreprindere și Legea privind codeterminarea oferă un cadru juridic pentru codeterminarea la nivel de întreprindere și la nivel de Consiliu de administrație</p> <p>Partenerii sociali negociază contracte colective de muncă la nivel de ramură sau de întreprindere (Legea privind contractul colectiv de muncă).</p> <p>Angajatorii și angajații interacționează, de asemenea, la nivel bilateral</p>	<p>O acceptare la scară mare a necesității de a trece la o economie mai durabilă, care să vizeze schimbările climatice și eficiența utilizării resurselor pentru ca Germania să devină țara cea mai eficientă din lume în privința utilizării resurselor</p> <p>Revizuirea Legii privind Comitetul de întreprindere din 2001 a dus la extinderea responsabilităților Comitetului de întreprindere la preocupările legate de mediu.</p> <p>Sunt în desfășurare mai multe dialoguri cu privire la mediu, cu participarea partenerilor sociali și a statului – printre aceștia se află Alianța pentru Muncă și mediu, Consiliul privind Dezvoltarea Durabilă și Forumul Național RSI.</p>
<p>Belgia</p>	<p>O tradiție solidă a dialogului social, considerat de multe ori drept referință pentru dialogul social din UE</p> <p>Negocieri privind contractele colective intersectoriale la nivel național au loc din doi în doi ani.</p>	<p>Instituțiile din domeniul relațiilor sociale responsabile pentru dezvoltarea durabilă și locurile de muncă într-o economie ecologică sunt interconectate; organismele federale au ramuri regionale, sectoriale și interprofesionale.</p> <p>Organismele active în domeniul durabilității și al aspectelor legate de mediu – Consiliul Federal pentru Dezvoltare Durabilă (CFDD), organismele de consultare economică și socială, Consiliul Central Economic și Consiliul Național al Muncii (CNT)</p> <p>Inițiative ad hoc de consultare socială pe teme de dezvoltare durabilă și creștere ecologică</p> <p>Diferite inițiative cu participarea partenerilor sociali în construcții, de exemplu, inclusiv un proiect de reducere a emisiilor de dioxid de carbon – „Mecanismul de dezvoltare ecologică”</p>

Tabelul 2: Structuri ale dialogului social și ecologizarea economiei

Țara	Sistemul de relații industriale	Structuri ale dialogului social pentru aspecte ecologice
Franța	<p>Un sistem echilibrat de relații industriale: negociere între partenerii sociali la nivel intersectorial și de ramură, implicând toate întreprinderile cu reprezentanți sindicali sau reprezentanți aleși ai angajaților</p> <p>Negocieri tripartite: o consultare sistematică a partenerilor sociali este prevăzută în Legea privind modernizarea dialogului social din 2007, care trebuie să aibă loc pentru ca guvernul să poată adopta reforme privind relațiile industriale individuale și colective, ocuparea forței de muncă sau formarea profesională.</p> <p>Sistemul instituționalizat al principiului parității (<i>paritarisme</i>) în agențiile din domeniul securității sociale, tribunalele industriale, consiliile privind asistența socială: aceasta înseamnă existența unor mecanisme comune stricte de decizie, în care interese diferite au pondere egală.</p>	<p>Guvernul a creat masa rotundă „Grenelle de l’Environnement” în iulie 2007; pentru prima dată, sfera politică, cea socială și cea civilă au fost reunite pentru discutarea aspectelor ecologice. Aceasta a avut ca rezultat adoptarea strategiei de dezvoltare durabilă pentru perioada 2010–2013 în iulie 2010; de asemenea, s-a creat Comitetul național privind dezvoltarea durabilă și „Grenelle de l’Environnement” și o nouă organizație – Ministerul Ecologiei, Dezvoltării Durabile și Locuințelor.</p>
România	<p>Reprezentare fragmentată atât în ceea ce privește angajatorii, cât și în ceea ce privește sindicatele</p> <p>Cooperare bipartită avansată la nivel sectorial</p> <p>Guvernul a înființat o Comisie națională permanentă în 2003 pentru elaborarea strategiei de dezvoltare durabilă a României până în 2030.</p> <p>Există măsuri privind discuții tripartite – de exemplu, pentru elaborarea pachetului de stimulare economică în 2009, cu unele aspecte legate de mediu.</p> <p>Comitetul pentru dialog social din cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Locuinței a dus la adoptarea de tehnologii pentru eficiență energetică în sectorul construcțiilor publice.</p>	<p>Implicare activă a partenerilor sociali în aspectele de dezvoltare durabilă în ultimii ani la nivel bilateral</p> <p>Cooperare bipartită puternică în sectorul construcțiilor și al materialelor de construcție cu privire la aspectele legate de mediu</p>

Pozițiile și inițiativele asociațiilor patronale

Asociațiile patronale au avut o mare varietate de inițiative în vederea contribuției la atenuarea schimbărilor climatice. Întreprinderile și organizațiile patronale au încercat:

- să participe la dezbaterile politice pe teme ecologice în cadrul forumurilor dedicate unui număr mare de părți sociale și în cadrul dialogurilor bilaterale;
- să publice lucrări privind aspecte ecologice specifice, precum legislația din domeniul mediului, reducerea emisiilor, menținerea competitivității într-o economie ecologică și implicarea angajatorilor;
- să organizeze evenimente și să difuzeze informații în scopul creșterii gradului de conștientizare în rândul membrilor;

- să promoveze competențele angajaților în legătură cu tehnologiile ecologice, pentru prevenirea deficitului de competențe.

Totuși, abordările sindicatelor și asociațiilor patronale cu privire la ecologizarea economiei sunt oarecum diferite. Reprezentanții angajaților se concentrează în cea mai mare parte pe impactul acestui proces de ecologizare asupra angajaților și locurilor de muncă, în timp ce angajatorii sunt mai preocupați de menținerea competitivității întreprinderilor în timpul acestui proces. Din perspectiva angajatorilor, răspunsul la schimbările climatice pune probleme deosebite – în special în ceea ce privește noile reglementări legale, care – în opinia angajatorilor – ar putea duce la scăderea competitivității întreprinderilor europene pe piața internațională.

Structurile adecvate de dialog social pot contribui la reușită

Exemplele de studii de caz arată că succesul unui proiect depinde de numeroși factori. În primul rând, structurile de dialog social bine dezvoltate și parteneriatul social adecvat facilitează proiectele care reprezintă încercări de ecologizare a economiei. Dialogul social în industria aluminiului din Germania este un exemplu de astfel de parteneriat social reușit. În acest caz, ambele părți interesate au aceleași obiective și ambele recunosc necesitatea încurajării neîntârziată a eficienței utilizării resurselor. Un exemplu pozitiv similar este structura bine stabilită de dialog social a Agențiilor comune înregistrate de colectare (Organismes paritaires collecteurs agréés, OPCA) din Franța.

Platformele existente de dialog social ar trebui să introducă în mod activ pe ordinea de zi protecția mediului. În același timp, partenerii sociali ar trebui să convină asupra unei politici și a unor măsuri practice pentru multiplicarea inițiativelor. O primă măsură în acest sens ar putea fi oferirea de stimulente partenerilor sociali pentru cooperare în domenii în care ar putea fi introduse inițiative ecologice. O modalitate de realizare este sublinierea avantajelor acestei cooperări pentru ambele părți.

Partenerii sociali la nivel de întreprindere pot contribui la ecologizarea locurilor de muncă

Inițiativa privind Congresul Sindicatelor (TUC) din Regatul Unit cu privire la locurile de muncă ecologice a fost percepută pozitiv, în multe cazuri convingând întreprinderile și angajatorii să participe. În special, aceasta arată modul în care partenerii sociali pot iniția cu succes proiecte pentru ecologizarea locurilor de muncă în toate sectoarele. Același principiu se aplică în cazul Euroneff din România. Aici, o inițiativă comună între sindicatul sectorial din industria construcțiilor și asociația patronală a dus la crearea unui ghid inovator de formare privind eficiența energetică, de care va beneficia în cele din urmă întreaga forță de muncă.

Sindicatul poate adopta ecologizarea economiei în strategia și planurile lor de acțiune

Sindicatul se implică mai mult în aspectele de mediu și în dezbaterile legate de schimbările climatice, comparativ cu anii 1990. Toate sindicatele de la nivel european și internațional au publicat lucrări referitoare la politici privind schimbările climatice – de exemplu, pentru conferințele Organizației Națiunilor Unite privind schimbările climatice de la Copenhaga, în 2009, și Cancun, Mexic, în 2010. Sindicatul sunt, de asemenea, active în ceea ce privește aspectele ecologice. La nivel european, Confederația Sindicatelor Europene (ETUC) a adoptat o rezoluție privind combaterea schimbărilor climatice pentru conferința de la Cancun și este implicată în proiectul partenerilor sociali de la nivelul UE pentru dezvoltarea unei abordări comune privind aspectele

sociale și de ocupare a forței de muncă și consecințele politicilor de combatere a schimbărilor climatice. Este important ca sindicatele să rămână implicate în ceea ce privește atenuarea schimbărilor climatice și să mențină prioritatea protecției mediului.

Reprezentanții angajaților își pot utiliza poziția pentru promovarea durabilității

Studiile de caz arată că instrumentele de ecologizare a economiei pot fi adaptate la nivel de întreprindere. În acest sens, reprezentanții angajaților au un rol esențial în toate formele de inițiative ecologice și structuri de dialog social, astfel cum arată exemplele din Regatul Unit și Germania. Cazurile de bune practici din Regatul Unit arată că din ce în ce mai mulți reprezentanți ai angajaților își utilizează influența pentru a solicita îmbunătățiri ale sănătății și securității, servind drept exemple pozitive ale potențialului pe care îl au reprezentanții angajaților. În Germania, reprezentanții angajaților au un rol în ceea ce privește utilizarea materialelor eficiente energetic; Legea privind Comitetul de întreprindere din Germania chiar cuprinde posibilitatea ca acest comitet de întreprindere să aibă un punct de vedere în cadrul întreprinderii în ceea ce privește mediul.

Stimulele durabile pentru consumatori pot fi integrate în politica de remunerare și salarizare

Modelele de consum au un rol important – atât direct, cât și indirect – în aspectele de mediu. Exemplul ecocecurilor din Belgia arată cum – prin intermediul negocierii colective – stimulentele pentru consumatori pot fi integrate în politica de remunerare și salarizare, pe lângă salariul de bază. Componenta salariului reprezintă domeniul principal al partenerilor sociali – cel în care, în funcție de sistemul de negociere a salariilor, aceștia au cel mai mare impact asupra consumatorilor și lucrătorilor (dacă acordurile salariale sunt ulterior extinse în afara calității de membru al partenerilor sociali, apare un efect de multiplicare). Ca aceste inițiative să aibă succes este însă necesar sprijinul ambelor părți.

Inițiativa ecocecurilor are potențialul de a fi preluată și în alte contexte – la nivel de întreprindere individuală, de exemplu. Comitetul de întreprindere sau sindicatele și conducerea întreprinderii ar putea introduce conceptul de ecocecuri în negocierile privind acordurile la nivel de întreprindere, în special în cazurile în care negocierea de beneficii care nu sunt de natură monetară reprezintă o practică frecventă.

Dialogul social poate facilita dezvoltarea competențelor legate de mediu

În Franța, numeroși cursanți au beneficiat sau vor beneficia de formare în legătură cu metodele de construcție favorabile mediului în sectorul construcțiilor, organizate de OPCA, cu un efect pozitiv atât asupra ocupării forței de muncă, cât și asupra eficienței utilizării resurselor. Este atât în interesul angajatorilor, cât și al sindicatelor, ca forța de muncă să fie calificată pe măsura necesităților întreprinderilor. În mod similar, în cazul Euroneff din România, avantajul de a dispune de lucrători bine calificați pentru a aplica cele mai recente standarde în domeniul

eficienței energetice a fost recunoscut atât de sindicate, cât și de angajatori. Numeroase state membre au introdus măsuri de adaptare atât pentru întreprinderi, cât și pentru locuințele private în programele actuale de relansare, care sunt, de asemenea, conforme cu politicile naționale din UE privind locuințele eficiente energetic. Partenerii sociali pot sprijini aplicarea acestor măsuri și le pot extinde, de exemplu, prin finanțarea formării.

Consolidarea conștientizării este o condiție preliminară importantă

Analiza celor cinci studii de caz ilustrează că preocupările comune, înțelegerea comună, conștientizarea comună a aspectelor de mediu și disponibilitatea de a contribui la protecția mediului sunt condiții importante pentru reușita unui proiect. În toate cazurile descrise, atât sindicatele, cât și angajatorii, au un punct de vedere comun asupra necesității de a adopta politici ecologice la locul lor de muncă, în întreprinderea, sectorul sau țara lor. Ridicarea gradului de conștientizare în rândul partenerilor sociali (precum și în rândul tuturor angajaților) este esențială pentru reușita proiectelor. Partenerii sociali pot continua procesul de conștientizare prin dezvoltarea formării și crearea de programe de îmbunătățire a conștientizării cu privire la aspecte de mediu.

Contextele politicilor naționale și internaționale pot crea un fundament adecvat

Contextul politicilor reprezintă un factor determinant important al inițiativelor care duc la o economie mai

durabilă. Dialogul social și proiectele inițiate de partenerii sociali completează de multe ori politicile naționale sau internaționale. O comparație a celor cinci studii de caz arată că nivelul activității legate de mediu variază semnificativ între țări; aceasta reflectă măsura în care guvernele se angajează în promovarea aspectelor legate de mediu. În special, proiectul Euroneff din România demonstrează cât de important este rolul guvernului ca inițiator și finanțator; în acest caz, Comisia Europeană s-a oferit să faciliteze primele etape ale acestui proiect, care ar putea să contribuie în timp la standardizarea și recunoașterea calificărilor la nivel european.

Sunt necesare evaluări ale impactului ecologic și social

Măsurarea succesului inițiativelor descrise în prezentul document – în ceea ce privește impactul lor social și asupra mediului – este dificilă. Este necesară o monitorizare eficientă a proiectelor prin care se încearcă ecologizarea economiei pentru a măsura contribuția lor la obiective precum obiectivele UE 20-20-20 și la îmbunătățirea condițiilor de viață și pentru măsurarea impactului lor asupra competitivității. Monitorizarea permite, de asemenea, detectarea rapidă a potențialelor conflicte, de exemplu, între obiectivele sociale și cele de mediu, permițând efectuarea de modificări pentru a obține rezultate mai satisfăcătoare pentru toate părțile interesate.

Informații suplimentare

Christine Aumayr, administrator de cercetare
cau@eurofound.europa.eu

Broughton, A., Eurofound, Greening the European economy: Responses and initiatives by Member States and social partners, (*Ecologizarea economiei europene: răspunsuri și inițiative ale statelor membre și partenerilor sociali*) Dublin, Eurofound, 2009

Fundația Europeană pentru Îmbunătățirea Condițiilor de Viață și de Muncă

Wyattville Road, Loughlinstown, Dublin 18, Irlanda

Telefon: (+353 1) 204 31 00

E-mail: information@eurofound.europa.eu

Site: <http://www.eurofound.europa.eu>

■ **Oficiul pentru Publicații**

doi:10.2806/26390

ISBN 978-92-897-1034-3

9 789289 710343